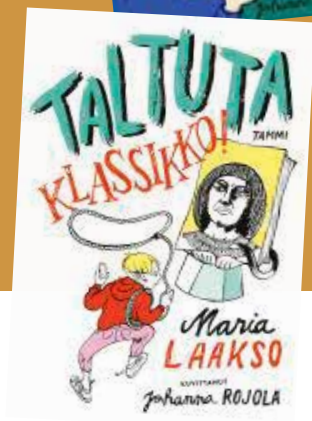

TALTUTA KLASSIKKO

– Avaimia historian ja luonnon ymmärtämiseen

Tulevaisuus rakentuu aina menneen varaan. Ymmärtääksemme itseämme meidän tulee ymmärtää kulttuuria, joka meihin vaikuttaa. Jäljitä jälkien jättäjä!

Tamperelainen kirjallisuuden tutkija, tietokirjailija ja humoristi Maria Laakso taltuttaa klassikkokirjojen saloja nuorille suunnatuissa teoksissaan.

Maria Laakson kirjoittama kotimaisen kirjallisuuden klassikoita käsittelevä *Taltuta klassikko!* ilmestyi vuonna 2019 Tammen kustantamana. Syksyllä on ilmestynyt itsenäinen toinen osa länsimaisesta kirjallisuudesta. Teokset löytyvät myös äänikirjoina.

Laakso tulkitsee kirjoissaan merkkiteoksia kautta aikojen nykyihmiselle ymmärrettävään muotoon inspiroivasti. Huumoria löytyy jopa kiihkeistä teoksista. Vuonna 2014 hänen väitöskir-

jansa käsitteli komiikkaa ja huumoria kotimaisessa lastenkirjallisuudessa. Taltuta klassikko -teosten graafisesta ilmeestä on vastannut sarjakuvaneuvos **Johanna Rojola** huolehtien siitä, että kirjat ovat saaneet ansaitsemansa ulkoasun.

Maria Laakso kuvailee klassikon määritelmää:

– Klassikko on jokin tärkeä ja ansioitunut teos, jota luetaan vuosikymmenestä ja jopa vuosisadasta toiseen.

Klassikot ovat myös vaikuttaneet ajatuksiimme ja asenteisiimme. Haastattelen Laaksoa hänen kotonaan Tampereella, ja hän on kerännyt haastattelua varten pöydälle pinon kaikkien tuntemia teoksia, joiden tarinat ja hahmot ovat muokanneet ihmisen ja luonnon suhdetta.

Daniel Defoe: Robinson Crusoe (1719)

Ensimmäinen Laakson esiin nostamista teoksista on haaksirikkokertomus *Robinson Crusoe*.

”Kaiken kaikkiaan huomaisin, ettei ole olemassa mitään niin surullista, ettei siinä olisi jotakin, mistä on syytä kiittää, jotakin, joka meitä lohduttaa ja jonka voimme kirjoittaa laskumme tulopuolelle tehdessämme tiliä hyvästä ja pahasta, mitä meille on tapahtunut”, kirjoitti englantilainen kirjailija Daniel Defoe rakastetussa teoksessaan.

Vuonna 1719 ilmestynyt alkuperäisteos oli myyntimenestys jo omana aikanaan, ja sitä on sanottu maailman ensimmäiseksi bestselleriksi. Suomessa ilmestyi vuonna 1947 lapsille lyhennetty ja kuvitettu *Robinson Crusoe* – pieni kirjanen, jonka vanhempi sukupolvi muistaa lukeneensa ulkoa. Löysin omasta

kirjahyllystä tämän aarteen, josta on myös edellä siiteerattu teksti.

Laakson mukaan Defoen romaani kertoo länsimaisen ihmisen yliveraisuudesta luontoon nähden. Romaanissa valistusajan ihminen selviytyy haaksirikosta ja kasvattaa järkensä ja taitonsa turvin varallisuuttaan villillä autiosaarella käyttäen luonnonvaroja hyväkseen.

Robinson-formaatti on pohjana monissa elokuvissa ja tosi-tv-sarjoissa, esimerkiksi Selviytyjät-sarjassa. Historiallinen fiktio elää. Selviytyykö nykyihminen, jonka on jatkuvasti kysyttävä, mikä on luonnollista, mikä luonnotonta?

John Milton: Kadotettu paratiisi (1667)

Toisena pinosta löytyy John Miltonin runoepos *Kadotettu paratiisi*, jossa kerrotaan Saatanan juonittelusta ja pohditaan, miksi ihminen lanke si syntiin. Mukana on Raamatusta tuttu ihmisen luomiskertomus sekä tarinaa Eevan ja Aatamin syömästä kielletystä hedelmästä. Milton kuvaa vivahteikkaasti Eedenin paratiisillista luontoa ja Eevan ja Aatamin onnea kukoistavassa puutarhassa.

Maria Laakso on kirjailija, kirjallisuudentutkija ja Tampereella toimivan Lastenkirjallisuusinstituutin hallituksen puheenjohtaja.

Kadotettu paratiisi on vaikuttava runollinen klassikko. Luonnon kannalta siinä on kiinnostavaa ihanteellinen luonnon esittäminen kesynä puutarhaluontona. Tärkeää on myös huomata, että Jumala antoi luomisen yhteydessä koko luomakunnan kasveineen ja eläimineen Aatamin hallintaan. Onko siis ihmeikään, että yhä ajattelemme olevamme luonnon herroja?

Mary Shelley: Frankenstein (1818)

Frankenstein on kauhu- ja tieteiskirjallisuuden tunnetuimpia klassikkoja. Siinä on 1800-luvulle ominaista kauhuromantiikkaa, mutta myös yhteiskunnallisia ongelmia, kasvatusta ja naisasiaa. Teos ja sen keskeiset hahmot, Victor Frankenstein ja hänen luomansa hirviö, elävät populaarikulttuurissa edelleen.

Antiikin Prometheus-myytti saa Shelleyn Frankensteinissa kiintoisan tulkinnan. Kreikkalaisessa mytologiassa Prometheus on titaani, joka varasti jumalilta tulen Zeuksen luomalle ihmiselle. Frankenstein puolestaan ottaa tieteen keinoin jumalan roolin ja luo itse ihmisen, joka sitten osoittautuu hirviöksi.

Romaani on yhä ajankohtainen pohtiessaan ihmisen suhdetta luontoon. Onko tieteellä mitään rajoja, joita ei pidä ylittää? Pohdittavana on isoja kysymyksiä geenimuuntelun etiikasta syrjityn ihmisen (hirviön) kääntymiseen ihmistä vastaan.

Inari ja Leena Krohn: Vihreä vallankumous (1970)

Laakson pöydällä on myös lastenkirjallisuuden klassikko, *Vihreä vallankumous* vuodelta 1970. Teoksesta ilmestyi uusintapainos vuonna 2020.

Leena Krohnin kirjoittama ja Inari Krohnin kuvittama kirja on kestänyt aikaa. Se on retki värien maailmaan ja yhdessä vaikuttamisen voimaan, sosiaaliseen kanssakäymiseen.

”Kaikkien kortteleiden lapset, koirat ja kissat – yhtykää”, kuuluu kirjan slogan. Tarina kertoo Riio-lan kaupungista, jonka puistoa lapset puolustavat.

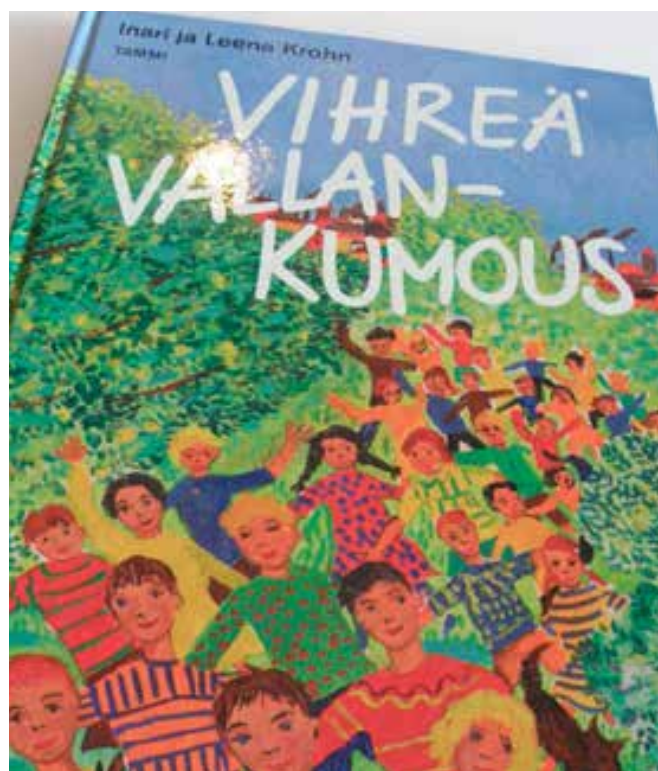
Vihreä vallankumous ilmestyi aikana, jolloin vihreä liike oli vasta hiljalleen syntyneessä.

Ihmiset voivat hyvin, kun elinympäristössä on vihreää. Muutos lähtee liikkeelle nuorista, ja ympäristön tuhoon voi vaikuttaa, kirja opettaa.

Tutkimuksen näkökulma

Luontokysymykset ovat pohdituttaneet Maria Laaksoa tutkijana. Hän on esimerkiksi toimittanut kollegoidensa kanssa teoksen *Lintukodon rannoilta, Saarikertomukset* suomalaisessa kirjallisuudessa (SKS 2017). Teoksessa tarkastellaan saaria ja saariluontoa kirjallisuudessa. Millaisia haaveita ja pelkoja suomalaiset kirjailijat ovat heijastaneet todellisiin ja kuviteltuihin saariin?

Aineistoon lukeutuu kirjallisuuden eri lajeja, satua, lastenkirjallisuutta, seikkailukirjallisuutta ja myös esimerkiksi lyriikkaa. Teos on suunnattu kirjallisuuden tutkijoille, mutta soveltuu hyvin myös ympäristökasvattajille. ▶

Klassikoiden tulevaisuus

Ensimmäisessä *Taltuta klassikko* -kirjassaan Laakso ottaa sarvista monia nykylukijan näkökulmasta ikivanhoja teoksia: *Kalevalaa*, **Aleksis Kiven** *Seitsemää veljestä*, **Minna Canthin** *Työmiehen vaimoa* ja **Edith Södergranin** lyriikkaa.

Mika Waltarin *Sinuhea* hän suosittelee henkilölle, jonka mielestä tarina ja luettava loppuu aina kesken. Kahdeksan syväanalyysin jälkeen hän suosittelee 50 lisäklassikkoa yhdellä lauseella.

Maria Laakso kirjoittaa klassikoista rohkeasti ja herkästi. Hän kirjoittaa mukaansatempaavasti ja nuorison kielellä. Teosesittelyjen avulla lukija voi inspiroitua tuntemaan ylöpyttyä siitä, että klassikkokirjailijat ovat eläneet omana aikanaan maailmankaikkeudessa luoden jotakin pysyvää.

TEKSTI JA KUVAT: **Riitta Salasto**

Kirjoittaja on FEE Suomen hallituksen jäsen ja järjestön omistaman Going Green Oy:n hallituksen puheenjohtaja.

Mitä tapahtuu huomisen lukemiselle?

Lukeminen on tärkeää, se on ihaanaa ja se on vaarassa. Mitä ja miten luemme tulevaisuudessa?

Uudet mediat vaativat uudenlaisia viestintätaitoja. Mutta tämä ei välttämättä tarkoita sitä, että nykymuotoisen lukemisen tulevaisuus on uhattuna. *Ellun Kanat* (WSOY 2020) tarkastelee aihetta useamman kirjoittajan voimin. Yksi kirjoittajista on Maria Laakso.

Rakkautta ja valoa – Tie hyvään tulevaisuuteen

Professori Arto O. Salonen ja uskonnontutkija **Mikko Kurenlahti** ovat kirjoittaneet totunnaisia ajatuksenkulkuja lempeästi ravistelevan kirjan siitä, miten ihminen ja ihmiskunta voisivat ottaa haltuun oman tulevaisuutensa. Miten siirtyä ongelmien aiheuttajasta ongelmien ratkaisijaksi?

Kirja käsittelee niin markkinavaltojen asemaa, jatkuvaa elintason parantamisen vimmaa ja ympäristökriisiä kuin kytköksiä, erilaisuuden kohtaamista, merkityksellisyyttä ja rajallisuutta. Keskeinen kysymys kirjassa on, miten rakennetaan kestävästi mielekästä ja kukoistavaa elämää.

Rakkautta ja valoa on helppolukuinen, vaikka se onkin 256-sivuisena melko pitkä. Kirjoittajien käyttämät käsitteet – rakkaus, mielen ylevöittäminen, elämän kukoistaminen – ovat voimakkaita, mutta ne auttavat tarkastelemaan tavallisia asioita uudesta vinkkelistä. Kirjan sanomaa kuvittavan

Ari Jaaksin mustavalkoiset luontokuvat toimivat hienosti lukemisen hengähdystaukoina tarjoten tilaa omalle ajattelulle.

Toivottavasti monella opettajalla ja kasvatustajalla on halua ottaa aikaa ja askel arjen yläpuolelle lukemalla tämä kirja. Kirja voi olla avuksi sekä oman elämän tarkastelussa että oman kasvatustyön uudenlaisessa suunnittamisessa kohti tulevaisuutta.

TEKSTI:
Sinikka Kunttu

Arto O. Salonen, Mikko Kurenlahti & Ari Jaaksi (2021). *Rakkautta ja valoa – Tie hyvään tulevaisuuteen*. Docendo.